

Determining the Current Situation of Key Dimensions and Components of the Development of Higher Education in the Process of Globalization

Hanifeh Valinia Pasha ^{a*}

^a. PhD in educational management, lecturer at Farhangian University of Mazandaran

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Development,
Higher Education,
Globalization,

Received:

28 June 2024

Received in revised form:

15 July 2024

Accepted:

05 August 2024

Publish Date:

22 August 2024

Pp.1-15

Background and Objectives: In recent years, the issue of development and globalization has been one of the important topics in academic circles, and universities are considered one of the most important components of the educational institution and one of the most important factors in shaping the future world. The purpose of this research was to determine the current situation of the dimensions and components explaining the development of higher education in the process of globalization in order to present a model.

Methodology: The current research was conducted with a mixed approach in 1401-1402. The statistical population in the qualitative part was experts in the field of future research and development of higher education, and in the quantitative part, there were 3675 faculty members in Mazandaran higher education centers. In the qualitative part, 15 people were selected by the snowball sampling method, and in the quantitative part, 348 people were selected by the relative class method. Data in the qualitative part through the method of content analysis with interviews, quantitative through the modeling of structural equations with a 115-item questionnaire, final drivers through the implementation of the Delphi technique with a survey checklist, and strategic drivers through structural analysis with a questionnaire of mutual effects. was extracted and analyzed.

Results: According to the results of the qualitative part, the model has 7 dimensions and 26 components as economic development, social development, cultural development, political development, technological development, educational development and organizational development, and the results of the quantitative part showed that all dimensions and components The research model was approved.

Conclusion: The results of the final drivers section indicated the confirmation of the components identified and tested in the qualitative section, and according to the results of the strategic drivers section, the three components "internal policy", "quality of education and research" and "technology update" have the highest was a priority and based on them, compatible scenarios were determined in the development of higher education in the process of globalization.

Citation: Valinia Pasha, H. (2024). Determining the current situation of key dimensions and components of the development of higher education in the process of globalization. Knowledge and Research in New Higher Education, 1(2), 1-15.

[NHERK/nherk.2023.171880](https://doi.org/10.21880/NHERK/nherk.2023.171880)

* . Corresponding author (Email: Hanife.pasha2017@gmail.com)

Copyright © 2023 The Authors. Published by Alim-e-Nour Publication. This is an open access article.

تعیین وضعیت موجود ابعاد و مؤلفه‌های تبیین کننده توسعه آموزش عالی در روند جهانی شدن

حنیفه ولی نیا پاشا^۱

۱. دکتری مدیریت آموزشی، مدرس دانشگاه فرهنگیان مازندران

اطلاعات مقاله

چکیده

واژگان کلیدی:

توسعه،

آموزش عالی،

جهانی شدن.

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۰۴/۰۸

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۳/۰۴/۲۵

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۰۵/۱۵

تاریخ چاپ:

۱۴۰۳/۰۶/۰۱

صص. ۱-۱۵

مقدمه و هدف: در سال های اخیر موضوع توسعه و جهانی شدن یکی از مباحث مهم محافل دانشگاهی بوده و دانشگاه از مهمترین اجزای نهاد آموزش و از مهمترین عوامل شکل دهی جهان آینده تلقی می شوند. هدف از پژوهش حاضر، تعیین وضعیت موجود ابعاد و مؤلفه‌های تبیین کننده توسعه آموزش عالی در روند جهانی شدن به منظور ارائه مدل بود.

روش شناسی: پژوهش حاضر با رویکرد آمیخته در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ انجام شد. جامعه آماری در بخش کیفی خبرگان حوزه آینده پژوهی و توسعه آموزش عالی و در بخش کمی اعضاء هیئت علمی در مراکز آموزش عالی استان مازندران به تعداد ۳۶۷۵ نفر بودند. در بخش کیفی ۱۵ نفر با روش نمونه گیری گلوله برفی و در بخش کمی ۳۴۸ نفر با روش طبقه ای نسبی انتخاب شدند. داده ها در بخش کیفی از طریق روش تحلیل محتوا با مصاحبه، کمی از طریق مدل سازی معادلات ساختاری با پرسش نامه ۱۱۵ گویه ای، پیشران های نهایی از طریق اجرای تکنیک دلفی با چک لیست نظرسنجی و پیشران های راهبردی از طریق تحلیل ساختاری با پرسش نامه تاثیرات متقابل، استخراج و تجزیه و تحلیل شد.

یافته ها: طبق نتایج بخش کیفی مدل دارای ۷ بعد و ۲۶ مؤلفه به شرح توسعه اقتصادی، توسعه اجتماعی، توسعه فرهنگی، توسعه سیاسی، توسعه فناوری، توسعه آموزشی و توسعه سازمانی بوده و نتایج بخش کمی نشان داد که تمامی ابعاد و مؤلفه های مدل پژوهش، مورد تأیید واقع شدند.

نتیجه گیری: نتایج بخش پیشران های نهایی، حاکی از تأیید مؤلفه های شناسایی و آزمون شده در بخش کیفی بود و طبق نتایج بخش پیشران های راهبردی، سه مولفه «سیاست داخلی»، «کیفیت آموزش و پژوهش» و «بروزرسانی تکنولوژی» دارای بالاترین اولویت بوده و براساس آنها، سناریوهای سازگار در توسعه آموزش عالی در روند جهانی شدن تعیین گردید.

استناد: ولی نیا پاشا، حنیفه. (۱۴۰۴). تعیین وضعیت موجود ابعاد و مؤلفه‌های تبیین کننده توسعه آموزش عالی در روند جهانی شدن. دانش و پژوهش در آموزش عالی نوین.

۱-۱۵، (۲)۱.

doi: NHERK/nherk.۲۰۲۴.۱۷۱۸۰

مقدمه

با توجه به تحولات عظیمی که ورود به هزاره سوم به وجود آورده، نظام های آموزشی باید انسان هایی را تربیت کنند که قادر باشند در دنیای مولدو در حال تغییر زندگی کنند. دگرگونی های اجتماعی، فناوری های پرشتاب و چالش زا، تکوین رسالت های جدید در سازمان ها، ضرورت انعطاف پذیری و آمادگی برای رویارویی با شرایط جدید را امری اجتناب ناپذیر ساخته است (زاهد پاشا و همکاران، ۱۴۰۰). جهانی سازی به عنوان یک پدیده کلان واکنش هایی را در جوامع محلی به همراه دارد که از آن جمله می توانیم به بین المللی سازی و بومی سازی اشاره نماییم. در جهان آموزش عالی و در برخورد با مفاهیم جهانی شدن بعضی از متخصصان و اندیشمندان بومی سازی و بین المللی سازی را به عنوان واکنش های قابل دسترس در برخورد با پدیده جهانی شدن در نظر می گیرند. استفاده و کاربرد هر یک از این دو مفهوم در نظام مدیریتی آموزش عالی هر چند متفاوت است، ولی عملکرد یکسانی دارند. این عملکرد نه در یک سو، بلکه به عنوان بازوان هماهنگ، ابزارآلات و نهاده هایی برای موارد سیاست گذاری و برنامه ریزی در آموزش عالی ایجاد می نمایند (عسگری و همکاران، ۱۳۹۷). امروزه تغییرات اجتماعی - اقتصادی ساختار های آموزش و پرورش را متأثر ساخته است و نیاز به تغییر محتوا و ساختارهای آموزشی را مورد تاکید قرار داده است. بسیاری از مطالعات بر این نکته دلالت دارند که اصلاحات آموزشی با تغییرات اقتصادی و اجتماعی در سطح بین المللی پیوند خورده است. با این وجود پدیده جهانی شدن چالش تجربی جدیدی را مطرح ساخته است (عباسپور و همکاران، ۱۳۹۲). از منظر یونسکو، پدیده جهانی شدن به معنی اختلاط و در هم نوردیده شدن مرزها، بر آموزش عالی تاثیرگذار است و بین المللی شدن آن، گزینه ای است که برای پاسخگویی به فرصت ها و چالش های جهانی شدن اختیار می شود. از این رو ضرورت بررسی چگونگی گسترش کمی و کیفی فرصت های آموزشی در آن انکارناپذیر است که این بررسی چگونگی مواجه شدن با چالش ها و فرصت های پیش آمده از جهانی شدن را بین المللی سازی آموزش عالی گویند (عزیزی، ۱۳۹۷). در سالهای اخیر، جهان با واکنشهای فزایندهای علیه هر سه بعد جهانی شدن اقتصادی، سیاسی و فرهنگی اجتماعی روبرو شده است. اتفاقات رخ داده در پنج سال اخیر دوره سختی را برای حامیان جهانی شدن رقم زده است. در اوج دوران پیشرفتهای تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات که به گسترش فزاینده جهانی شدن سرعت داده بود، اتفاقاتی مانند خروج انگلستان از اتحادیه اروپا، تردید جدی در مورد جهانی شدن و عقب نشینی از آن در بسیاری از موضوعات به وجود آورد و نارضایتی مردم از جهانی شدن تشدید و از آن به شمشیر دو لبه اما قبل از آن جهانی شدن به مثابه منشوری ابعاد اصلی زندگی مانند سرمایه داری، قدرت، توسعه، نابرابری، عادات و سبک زندگی، فرهنگ، جنسیت، هویت و جمعیت را منعکس و به عنوان یک چشم انداز آنها را تعریف می کرد (شیرزاد و همکاران، ۱۴۰۱). تبدیل نظام آموزشی فعلی به آموزش کارآمد، به همان اندازه که مهم است، خطیر نیز هست. ترسیم ویژگی های چنین نظام آموزشی با رسم یک دیاگرام یا تدوین یک مقاله، میسر نیست، بلکه ضرورت دارد که تحول اجتماعی دامنه دار و در حقیقت تغییر در یک جامعه، صورت گیرد (جاودانی، ۱۳۸۸). جهانی شدن نیاز به سازماندهی مجدد دنیای بازار کار و اقتصاد را عنوان می کند و در نتیجه نیاز فزاینده ای به دانش و اطلاعات نو را به وجود آورده است. معمولاً دانش و اطلاعات بواسطه مؤسسات ملی و محلی به اعضای جامعه انتقال داده می شود و با توجه به اینکه اقتصاد جهانی ماهیت فرض ها و مؤسسات آموزشی را متحول می سازد، دگرگونی نظام های آموزش و پرورش مستلزم همراهی همگان با توسعه اقتصاد جهانی است (عباسپور و مرزوقی، ۱۳۹۲). یکی از چالش هایی که در دستیابی به موفقیت در رقابت جهانی برای دولتها وجود دارد، ایجاد مؤسسات آموزش عالی جهانی است تا بتوانند به یک دانشگاه کلاس جهانی تبدیل شوند (موسیال، ۲۰۲۳). همزمان با پدیده جهانی شدن و شکل گیری دانش و بازار کار جهانی، ضرورت متحول شدن نظام های آموزش عالی و در هم تنیدن کارکردهای آموزشی، پژوهشی و خدماتی در سطوح محلی، ملی، منطقه ای و بین المللی مطرح گردیده است (ژی و لی، ۲۰۲۳). در سال های اخیر موضوع توسعه و جهانی شدن یکی از مباحث مهم محافل دانشگاهی بوده است. دانشگاه ها از مهمترین اجزای نهاد آموزش و از مهمترین عوامل شکل دهی جهان آینده تلقی می شوند. تولید و توزیع علم و دانش به عنوان رسالت اصلی آموزش عالی و فعالیت جهانی است.

حرکت و جهش تأکید بر ضرورت برنامه ریزی استراتژیک در نظام آموزش عالی در جهت جهانی شدن است. شیرزاد و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی در مورد چالش‌های آموزش عالی ایران در مواجهه با جهانی شدن به مولفه‌هایی مانند حمایت مدیران از روندهای جهانی شدن فعال، انگیزش درونی دانشگاهیان برای حضور در صحنه جهانی و امکان ایجاد بسترهای مناسب و معیارهای دانشگاه طراز جهان. عدم ارج‌گذاری به سرمایه‌های انسانی و بیکاری تحصیل‌کردگان، مناسب نبودن قوانین و مقررات در زمینه تعاملات و تبادلات، مناسب نبودن شاخص‌های جذب اعضای هیئت علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی و ارتقای دانشگاهیان و خودباختگی فرهنگی برخی استادان. تقویت و به‌روز شدن نظام‌های آموزش عالی و تعامل با یکدیگر و نگاه مجامع بین‌المللی، دولت‌ها و دانشگاه‌های خارجی به ایران به‌عنوان کشوری با سابقه تاریخی و فرهنگی. جذب گسترده نخبگان توسط کشورهای پیشرفته و دانشگاه‌های برتر و تحریم برخی از دانشگاه‌های ایران، اشاره داشتند. علی پور و عباسی (۱۴۰۱) پژوهشی در مورد تهدیدها و فرصت‌های بین‌المللی‌شدن و بومی‌سازی برنامه‌های درسی در نظام آموزشی ایران، انجام داده و طبق یافته‌های پژوهش، نظام آموزشی ایران در بین‌المللی‌شدن و بومی‌سازی برنامه‌ی درسی با تهدیدهای عمده‌ای مثل انعطاف نداشتن اهداف برنامه‌ی درسی، تمرکزگرایی، علم استعماری و تضاد ارزشی و همچنین فرصت‌هایی از جمله شناخت فرهنگ ملل، ارج‌گذاری به میراث تمدن غرب، جذب استادان دارای مدارج علمی بین‌المللی و توجه به مبانی فلسفی اسلامی روبه‌رو بوده است. زاهد پاشا و همکاران (۱۴۰۰) پژوهشی در مورد وا‌کاوی جهانی‌شدن آموزش، انجام دادند و نتایج نشان داد که ابعاد چندزبانه بودن دانشگاه‌ها، سهم هیئت‌علمی توانمند، سهم فناوری نوین، سهم برنامه‌های درسی نوین، سهم ارتباط با دیگر دانشگاه‌ها، سهم شرکتی شدن و سهم مدیریت و رهبری، تبیین‌کننده جهانی‌شدن آموزش می‌باشد. سارت^۱ (۲۰۲۲) پژوهشی در مورد تأثیر آموزش عالی و جهانی شدن بر توسعه پایدار در کشورهای عضو جدید اتحادیه اروپا، انجام داد. نتایج نشان داد که آموزش عالی و جهانی شدن تأثیرات قابل توجهی بر توسعه پایدار در کوتاه مدت و بلندمدت دارند. با این حال، تأثیر بلندمدت جهانی شدن بر توسعه پایدار نسبتاً بیشتر از تأثیر آموزش عالی بر توسعه پایدار است. تایت^۲ (۲۰۲۲) در پژوهشی در مورد بین‌المللی‌شدن آموزش عالی، بیان داشت که بین‌المللی‌سازی آموزش عالی به‌عنوان یک روند معاصر که توسط کشورهای توسعه‌یافته غربی هدایت می‌شود، دیده شده و بر روی عملکرد در سطح جهانی تأثیر می‌گذارد. این امر شامل استخدام دانشجویان و کارکنان بین‌المللی، به‌ویژه در ایالات متحده، استرالیا، بریتانیا و سایر کشورهای غربی است یا توسعه دانشگاه‌های آنها در خارج از کشور. باوند و همکاران^۳ (۲۰۲۱) پژوهشی در خصوص جهانی‌شدن آموزش پس از دوره متوسطه در سیستم آموزش عالی ایالات متحده، انجام دادند و نتیجه گرفتند که جریان استعدادها به بازار کار ایالات متحده و تأمین مالی آموزش عالی ایالات متحده تأثیر می‌گذارد. عوامل تعیین‌کننده جریان‌های خارجی به کالج‌ها و دانشگاه‌های ایالات متحده، هم تغییر در تقاضای دانشجویان از خارج و هم تغییر در شرایط بازار کالج‌ها و دانشگاه‌ها را منعکس می‌کند و سیاست‌های ویزا نقش میانجی را ایفا می‌کنند. لذا، تحقیق حاضر در پی تعیین وضعیت موجود ابعاد و مؤلفه‌های تبیین‌کننده توسعه آموزش عالی در روند جهانی شدن است.

روش شناسی

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی است که با رویکرد آمیخته (کیفی و کمی) انجام شد. باتوجه به اینکه پژوهش هم در پی «طراحی مدل» بوده و هم «تدوین سناریو»، مراحل انجام تحقیق، چندین مرحله بوده که در بخش کیفی از روش

¹ Sart

² Tight

³ Bound et al.

تحلیل محتوای استقرایی، در بخش کمی از روش توصیفی - پیمایشی و تکنیک مدلسازی معادلات ساختاری، در بخش تعیین پیشران های نهایی از تکنیک دلفی و در بخش تعیین پیشران-های راهبردی از تکنیک تحلیل ساختاری استفاده شد. جامعه آماری تحقیق در بخش کیفی شامل ۱. خبرگان آکادمیک (صاحب نظران و متخصصان حوزه آموزش عالی، توسعه آموزش عالی، مدیریت آموزشی، روند جهانی شدن و آینده پژوهی در دانشگاه ها و مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور) و ۲. خبرگان سازمانی (مدیران عالی و اعضاء هیئت علمی در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی) و ۳. صاحب نظران و کارشناسان مبحث آینده پژوهی و توسعه آموزش عالی بود. خصوصیات مورد نظر برای خبره بودن افراد، شامل موارد زیر بود: ۱. اشراف به مبحث آینده پژوهی، ۲. اشراف به مبحث مدیریت آموزشی، ۳. اشراف به مبحث توسعه آموزش عالی، ۴. اشراف به مبحث جهانی شدن آموزش عالی و ۵. اشراف به سیاستگذاری در حوزه توسعه آموزشی. جامعه آماری در بخش کمی، اعضاء هیئت علمی در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی استان مازندران در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ که بر طبق آخرین آمار اخذ شده، ۳۶۷۵ نفر می باشد. در بخش کیفی انتخاب نفر اول هدفمند مبتنی بر ملاک بوده و معیارهای انتخاب، طبق موارد گفته شده که شامل اشراف به مبحث آینده پژوهی، اشراف به مبحث مدیریت آموزشی، اشراف به مبحث توسعه آموزش عالی و اشراف به سیاستگذاری در حوزه توسعه آموزشی که دارای مدرک تحصیلی فوق لیسانس و بالاتر و نیز سابقه خدمت ۲۰ سال و بالاتر بود، رعایت شده و با استفاده از روش نمونه گیری گلوله برفی و با در نظر گرفتن قانون اشباع، تعداد ۱۵ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. منظور از اشباع نظری در این بخش، به اشباع رسیدن نظرات مطرح شده خبرگان در فرایند کدگذاری مصاحبه خبرگان بوده، بطوریکه از تحلیل محتوای سه مصاحبه آخر، مفهوم های جدیدی بدست نیامده و کدهای استخراجی در مصاحبه های قبلی، ذکر شده بودند. روش نمونه گیری بخش کمی بصورت نمونه گیری طبقه ای نسبی بوده، بطوریکه هر یک از انواع مراکز آموزش عالی استان بیانگر یک طبقه می باشد. بر اساس جدول کرجسی مورگان، تعداد نمونه های تحقیق ۳۴۸ نفر در نظر گرفته شد. روش گردآوری اطلاعات استفاده از مصاحبه عمیق نیمه ساختاریافته با خبرگان بود و در بخش کمی نیز بر اساس ابعاد، مؤلفه ها و شاخص های استخراج شده از مرحله کیفی ضمن طراحی پرسش نامه محقق ساخته، جهت جمع آوری داده های مورد نیاز از روش توصیفی- تحلیلی و مدل یابی معادلات ساختاری استفاده شد. با توجه به هدف و سوال های مطرح شده در پژوهش، در گام دوم پژوهش، از روش تحلیل محتوا و رویکرد کیفی آن برای تحلیل متن مصاحبه های انجام شده از خبرگان در محیط نرم افزار Atlas.ti استفاده شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده های حاصل از پرسش نامه در بخش کمی، از روش های آماری توصیفی و استنباطی استفاده شد. داده های حاصل از پرسش نامه مربوط به مدل تحقیق از طریق نرم افزارهای SPSS و Smart PLS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها

نتایج بخش کیفی حاصل از کدگذاری باز، محوری و انتخابی در قالب جدول و نمودار زیر ارائه شده است. نتایج نهایی حاصل از تحلیل کیفی، به شرح جدول ۱ است:

جدول ۱. دسته بندی مقوله، زیرمقوله و شاخص های توسعه آموزش عالی در روند جهانی شدن

ردیف	مقوله	تعداد زیرمقوله	زیرمقوله‌ها	تعداد شاخص
۱	توسعه اقتصادی	۳	حمایت مالی استراتژی مالی امنیت مالی	۱۴
۲	توسعه اجتماعی	۳	حمایت اجتماعی سرمایه اجتماعی اعتماد اجتماعی	۱۲
۳	توسعه فرهنگی	۴	فرهنگ سازی بین المللی نگرش جهانی فرهنگ مشارکتی فرهنگ سازی داخلی	۱۸
۴	توسعه سیاسی	۳	سیاست داخلی قوانین و دستورالعمل‌ها روابط بین المللی	۱۳
۵	توسعه فناوری	۳	بروزرسانی تکنولوژی زیرساخت تکنولوژیک آموزش فنی و تکنولوژیک	۱۳
۶	توسعه سازمانی	۶	توسعه منابع انسانی توسعه منابع غیرانسانی توسعه اداری - سازمانی برنامه ریزی استراتژیک نگرش مدیران بهبود کارایی	۲۶
۷	توسعه آموزشی	۴	مراوده با دانشگاه‌های خارجی استقلال دانشگاه‌ها جذب سرمایه انسانی خارجی کیفیت آموزش و پژوهش	۱۹
۸	۷ عامل	۲۶ ملاک	-	۱۱۵ نشانگر

بعد از اتمام مرحله کیفی و تعیین ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های توسعه آموزش عالی در روند جهانی شدن، مدل پارادایمی پژوهش، به شرح شکل ۱ ارائه می‌گردد.

شکل ۱. مدل توسعه آموزش عالی در روند جهانی شدن

هدف تحقیق حاضر تعیین وضعیت موجود ابعاد و مؤلفه‌های تبیین‌کننده توسعه آموزش عالی در روند جهانی شدن بود. برای بررسی سوال فرعی سوم پژوهش با توجه به حجم نمونه (قضیه حد مرکزی) از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده می‌کنیم. از آنجائیکه گویه‌ها با پاسخ لیکرت پنج گزینه‌ای می‌باشند، میانگین کسب شده برای هر متغیر را با مقدار ثابت ۳ (میانگین، میانه) مقایسه می‌کنیم، فرضیه صفر در این آزمون برابری میانگین با مقدار ۳ است و زمانی که مقدار t محاسباتی بزرگ و یا مقدار Sig. کوچکتر از 0.05 باشد، فرضیه برابری رد شده و اگر میانگین متغیر کمتر از ۳ باشد، یعنی اینکه وضعیت متغیر مورد نظر کمتر از مقدار متوسط (نامطلوب) است و اگر میزان میانگین متغیر تحت بررسی بیشتر از ۳ بوده باشد، یعنی اینکه وضعیت آن متغیر بیشتر از حد متوسط (مطلوب) است و اگر مقدار Sig. بیشتر از 0.05 باشد، یعنی اینکه وضعیت متغیر مورد نظر در حد متوسط است. قابل ذکر است در جداول زیر منظور از فرضیه صفر میانگین مساوی با مقدار ثابت ۳ است و فرضیه مقابل میانگین مخالف با مقدار ثابت ۳ است.

جدول ۲. بررسی وضعیت موجود ابعاد مدل پژوهش

وضعیت	نتیجه آزمون	مقدار ثابت مورد آزمون ۳				متغیر
		مقدار احتمال p-value	درجه آزادی	آماره t	انحراف از معیار	
متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۹۲۵	۳۴۷	۰/۰۹	۰/۵۷	توسعه اقتصادی
متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۰۴۹	۳۴۷	۱/۹۷	۰/۵۴	توسعه اجتماعی
متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۹۳۹	۳۴۷	۰/۰۸	۰/۵۴	توسعه فرهنگی
متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۰۹۶	۳۴۷	۱/۶۷	۰/۵۷	توسعه سیاسی
متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۶۹۷	۳۴۷	-۰/۳۹	۰/۵۸	توسعه فناوری
متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۵۳۵	۳۴۷	۰/۶۲	۰/۵۴	توسعه سازمانی
کمتر از متوسط	رد فرضیه صفر	۰/۰۰۰	۳۴۷	-۴/۵۸	۰/۵۱	توسعه آموزشی

همانطور که ملاحظه می‌گردد، متغیر توسعه اقتصادی دارای میانگین ۳ و انحراف از معیار ۰/۵۷ است، با توجه به مقدار آماره t برابر با ۰/۰۹ و مقدار احتمال p-value که بیشتر از ۰/۰۵ است، فرضیه صفر تایید شده و نتیجه اینکه، از نظر آزمودنی‌های پژوهش، متغیر توسعه اقتصادی در حد متوسط بوده است. متغیر اجتماعی دارای میانگین ۳/۰۶ و انحراف از معیار ۰/۵۴ است، با توجه به مقدار آماره t برابر با ۱/۹۷ و مقدار احتمال p-value که بیشتر از ۰/۰۵ است، فرضیه صفر تایید شده و نتیجه اینکه، از نظر آزمودنی‌های پژوهش، متغیر توسعه اجتماعی در حد متوسط بوده است. متغیر فرهنگی دارای میانگین ۳ و انحراف از معیار ۰/۵۴ است، با توجه به مقدار آماره t برابر با ۰/۰۸ و مقدار احتمال p-value که بیشتر از ۰/۰۵ است، فرضیه صفر تایید شده و نتیجه اینکه، از نظر آزمودنی‌های پژوهش، متغیر توسعه فرهنگی در حد متوسط بوده است. متغیر توسعه سیاسی دارای میانگین ۳/۰۵ و انحراف از معیار ۰/۵۷ است، با توجه به مقدار آماره t برابر با ۱/۶۷ و مقدار احتمال p-value که بیشتر از ۰/۰۵ است، فرضیه صفر تایید شده و نتیجه اینکه، از نظر آزمودنی‌های پژوهش، متغیر توسعه سیاسی در حد متوسط بوده است. متغیر توسعه فناوری دارای میانگین ۲/۹۹ و انحراف از معیار ۰/۵۸ است، با توجه به مقدار آماره t برابر با -۰/۳۹ و مقدار احتمال p-value که بیشتر از ۰/۰۵ است، فرضیه صفر تایید شده و نتیجه اینکه، از نظر آزمودنی‌های پژوهش، متغیر توسعه فناوری در حد متوسط بوده است. متغیر توسعه سازمانی دارای میانگین ۳/۰۲ و انحراف از معیار ۰/۵۴ است، با توجه به مقدار آماره t برابر با ۰/۶۲ و مقدار احتمال p-value که بیشتر از ۰/۰۵ است، فرضیه صفر رد شده و نتیجه اینکه، از نظر آزمودنی‌های پژوهش، متغیر توسعه آموزشی دارای میانگین ۲/۸۸ و انحراف از معیار ۰/۵۱ است، با توجه به مقدار آماره t برابر با -۴/۵۸ و مقدار احتمال p-value که کمتر از ۰/۰۵ است، فرضیه صفر رد شده و نتیجه اینکه، از نظر آزمودنی‌های پژوهش، متغیر توسعه آموزشی در حد کمتر از متوسط بوده است.

پس از بررسی وضعیت موجود ابعاد مدل توسعه آموزش عالی در روند جهانی شدن به بررسی وضعیت موجود مولفه‌های مدل پارادایمی می‌پردازیم.

جدول ۳. بررسی وضعیت موجود مولفه‌های مدل پژوهش

وضعیت	نتیجه آزمون	مقدار ثابت مورد آزمون ۳				میانگین	مولفه‌ها
		مقدار احتمال p-value	درجه آزادی	آماره t	انحراف از معیار		
متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۸۸۹	۳۴۷	-۰/۱۴	۰/۶۹	۲/۹۹	حمایت مالی
متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۶۹۲	۳۴۷	۰/۴۰	۰/۷۸	۳/۰۲	استراتژی مالی
متوسط	تایید فرضیه صفر	۱/۰۰۰	۳۴۷	۰/۰۰	۰/۷۱	۳/۰۰	امنیت مالی
متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۸۰۸	۳۴۷	۰/۲۴	۰/۷۷	۳/۰۱	حمایت اجتماعی
بیشتر از متوسط	رد فرضیه صفر	۰/۰۲۶	۳۴۷	۲/۲۴	۰/۷۴	۳/۰۹	سرمایه اجتماعی
بیشتر از متوسط	رد فرضیه صفر	۰/۰۴۳	۳۴۷	۲/۰۳	۰/۶۷	۳/۰۷	اعتماد اجتماعی
متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۳۲۹	۳۴۷	۰/۹۸	۰/۶۹	۳/۰۴	فرهنگ‌سازی بین‌المللی
متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۳۴۶	۳۴۷	-۰/۹۴	۰/۸۵	۲/۹۶	نگرش جهانی
متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۸۶۹	۳۴۷	۰/۱۶	۰/۷۳	۳/۰۱	فرهنگ مشارکتی
متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۹۷۶	۳۴۷	۰/۰۳	۰/۷۲	۳/۰۰	فرهنگ‌سازی داخلی
متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۱۹۱	۳۴۷	-۱/۳۱	۰/۷۹	۲/۹۴	سیاست داخلی
بیشتر از متوسط	رد فرضیه صفر	۰/۰۰۵	۳۴۷	۲/۸۲	۰/۷۵	۳/۱۱	قوانین و دستورالعمل‌ها
بیشتر از متوسط	رد فرضیه صفر	۰/۰۲۰	۳۴۷	۲/۳۵	۰/۶۹	۳/۰۹	روابط بین‌المللی
متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۱۰۷	۳۴۷	۱/۶۱	۰/۸۱	۳/۰۷	بروزرسانی تکنولوژی
کمتر از متوسط	رد فرضیه صفر	۰/۰۰۹	۳۴۷	-۳/۵۹	۰/۶۹	۲/۸۷	زیرساخت تکنولوژیک
متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۱۸۱	۳۴۷	۱/۳۴	۰/۷۸	۳/۰۶	آموزش فنی و تکنولوژیک
متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۰۸۶	۳۴۷	۱/۷۲	۰/۷۰	۳/۰۶	توسعه منابع انسانی
متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۵۵۷	۳۴۷	-۰/۵۹	۰/۷۸	۲/۹۸	توسعه منابع غیرانسانی
کمتر از متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۱۶۹	۳۴۷	۱/۳۸	۰/۶۸	۳/۰۵	توسعه اداری-سازمانی
بیشتر از متوسط	رد فرضیه صفر	۰/۰۰۱	۳۴۷	۳/۲۶	۰/۸۲	۳/۱۴	برنامه‌ریزی استراتژیک
کمتر از متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۴۷۴	۳۴۷	-۰/۷۲	۰/۷۸	۲/۹۷	نگرش مدیران
کمتر از متوسط	رد فرضیه صفر	۰/۰۰۲	۳۴۷	-۳/۱۴	۰/۶۹	۲/۸۸	بهبود کاپی

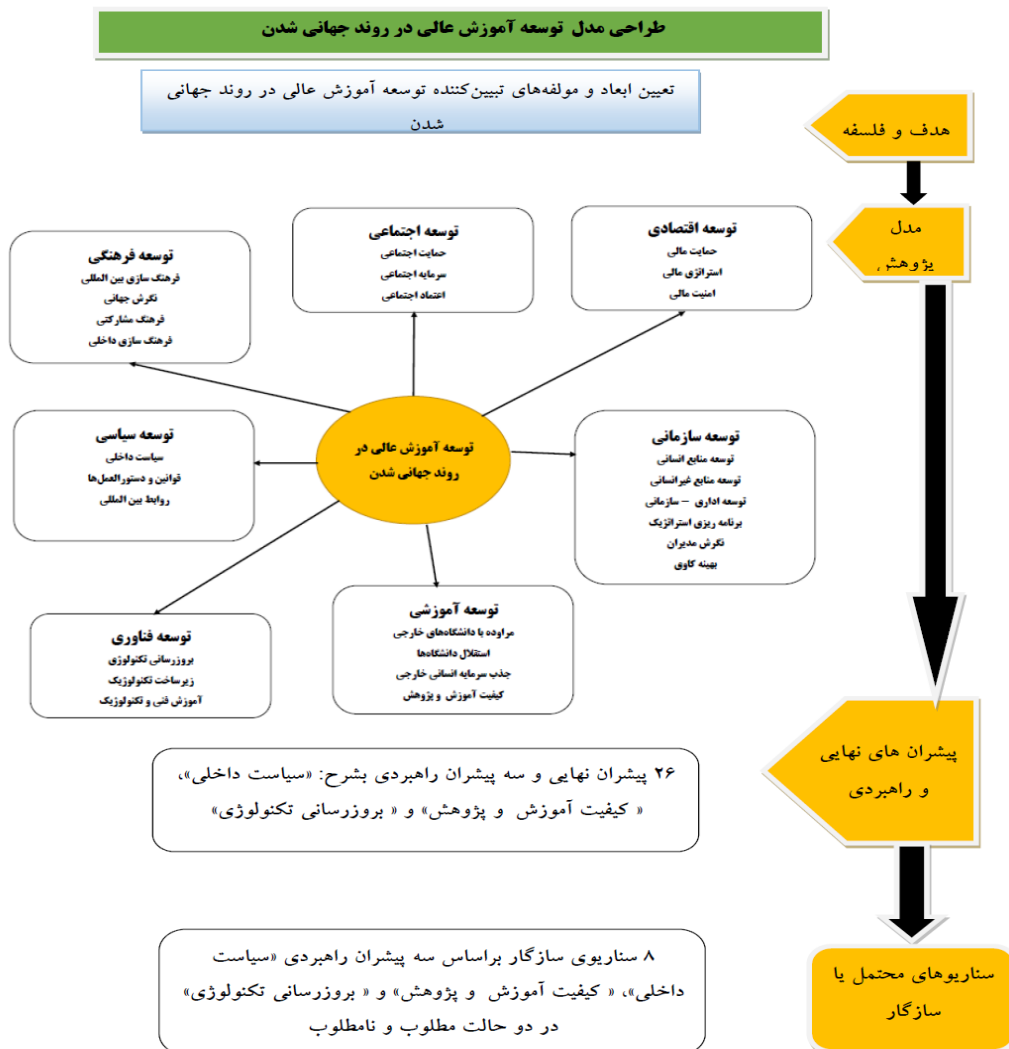
کمتر از متوسط	رد فرضیه صفر	۰/۰۰۰۹	۳۴۷	-۳/۶۹	۰/۷۰	۲/۸۶	مراوده با دانشگاه‌های خارجی
کمتر از متوسط	رد فرضیه صفر	۰/۰۰۰۹	۳۴۷	-۴/۲۵	۰/۷۶	۲/۸۳	استقلال دانشگاه‌ها
کمتر از متوسط	رد فرضیه صفر	۰/۰۰۰۹	۳۴۷	-۷/۲۸	۰/۷۸	۲/۶۹	جذب سرمایه انسانی خارجی
متوسط	تایید فرضیه صفر	۰/۶۷۴	۳۴۷	۰/۴۲	۰/۶۴	۳/۰۱	کیفیت آموزش و پژوهش

همانطور که در جدول ۴-۷۷ ملاحظه می‌گردد، بیشتر مؤلفه‌های الگوی نهایی تحقیق، از نظر وضعیت موجود در حد کمتر از متوسط یا متوسط می‌باشند.

بحث و نتیجه گیری

این تحقیق در پی بررسی وضعیت موجود ابعاد و مؤلفه‌های تبیین‌کننده توسعه آموزش عالی در روند جهانی شدن بوده - است. تحقیق حاضر در پی تدوین سناریوهای آینده توسعه آموزش عالی در روند جهانی شدن به منظور ارائه مدل بوده و با بهره‌گیری از روش‌های کیفی و کمی به سؤالات پژوهش پاسخ داده شد. تولید و توزیع علم و دانش به عنوان رسالت اصلی آموزش عالی و فعالیتی جهانی است. حرکت و جهش تأکید بر ضرورت برنامه ریزی استراتژیک در نظام آموزش عالی در جهت جهانی شدن است. امروزه جهانی شدن به عنوان یک پارادایم اصلی در دوران حاضر، همه شئون زندگی بشر را دستخوش تغییر کرده است. درهم تنیدگی اقتصادهای جهان، تسلط سازمان‌های فراملی بر آنها، شتاب فزاینده تحولات، راه را برای فعالیت شبکه‌های فراملی در همه عصرها فراهم کرده است. جهانی شدن در مقام روندی از دگرگونی‌ها و تحولات از مرزهای سیاست و اقتصاد فراتر رفته و علم، فرهنگ و سبک زندگی را در برمی‌گیرد. از این جهت جهانی شدن پدیده‌ای چند بعدی است که قابل تسری به عرصه‌های گوناگون علمی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، دینی، اخلاقی، حقوقی، فرهنگی و فناوری است که نتایج قهری آن بسیاری از ارکان ارزشی جوامع را متاثر می‌سازد. طبق نتایج نهایی، مدل دارای بیست و شش مؤلفه به شرح توسعه اقتصادی (حمایت مالی، استراتژی مالی و امنیت مالی)، توسعه اجتماعی (حمایت اجتماعی، سرمایه اجتماعی و اعتماد اجتماعی)، توسعه فرهنگی (فرهنگ سازی بین‌المللی، نگرش جهانی، فرهنگ مشارکتی و فرهنگ سازی داخلی)، توسعه سیاسی (سیاست داخلی، قوانین و دستورالعمل‌ها و روابط بین‌المللی)، توسعه فناوری (بروزرسانی تکنولوژی، زیرساخت تکنولوژیک و آموزش فنی و تکنولوژیک)، توسعه آموزشی (مراوده با دانشگاه‌های خارجی، استقلال دانشگاه‌ها، جذب سرمایه انسانی خارجی و کیفیت آموزش و پژوهش) و توسعه سازمانی (توسعه منابع انسانی، توسعه منابع غیرانسانی، توسعه اداری - سازمانی، برنامه ریزی استراتژیک، نگرش مدیران و بهینه‌سازی) بوده و نتایج بخش کمی نشان داد که تمامی ابعاد و مؤلفه‌های مدل پژوهش، مورد تأیید واقع شدند. نتایج بخش پیشران‌های نهایی، حاکی از تأیید مؤلفه‌های شناسایی و آزمون شده در بخش کیفی بود و طبق نتایج بخش پیشران‌های راهبردی، سه مؤلفه «سیاست داخلی»، «کیفیت آموزش و پژوهش» و «بروزرسانی تکنولوژی» دارای بالاترین اولویت بوده و براساس آنها، سناریوهای سازگار در توسعه آموزش عالی در روند جهانی شدن تعیین گردید.

نتیجه به دست آمده از تبیین‌کنندگی مؤلفه‌های ذکر شده در مدل، با نتیجه پژوهش شیرزاد و همکاران (۱۴۰۱)، علی‌پور و عباسی (۱۴۰۱)، زاهد پاشا و همکاران (۱۴۰۰)، ذاکر صالحی (۱۳۹۳) همخوانی و همسوئی دارد. با توجه به نتایج حاصل، مدل پارادایمی پژوهش به شرح ذیل ارائه گردید:

شکل ۲. مدل پارادایمی پژوهش

بر اساس داده‌های به دست آمده و با استناد به نتایج حاصل از سؤال‌های پژوهش، پیشنهادهاتی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

الف- تقویت بعد «توسعه اقتصادی»: تجاری‌سازی تحقیقات و تکمیل زنجیره علم در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی. تکیه کردن تصمیم‌گیران مالی بر مزیت رقابتی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی. رقابت دانشگاه‌ها برای دستیابی به منابع مالی و کمرنگ‌شدن نقش دولت در تأمین مالی آموزش عالی. تغییر ساختار آموزش عالی از آموزش رایگان به سمت آموزش با پرداخت هزینه به صورت هدفمند. افزایش تأثیر سهم آموزش عالی در تولید ثروت ملی با تقویت شرایط مالی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی. حمایت مادی و معنوی از فعالیت‌های علمی - بین‌المللی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی. پیش بینی ردیف بودجه ای مستقل جهت آموزش و توسعه منابع انسانی در دانشگاه‌ها

و مراکز آموزش عالی. در نظر گرفتن وام‌های تحصیلی برای دانشجویان با بنیه ضعیف مالی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی. توجه به کارآفرینی در در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی.

ب- تقویت بعد «توسعه اجتماعی»: توجه به مشارکتی بودن مؤلفه امنیتی و تقویت این مسئله در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی. تبلیغات برای اقناع افکار عمومی در راستای توجیه مفید بودن طرح‌های توسعه آموزش عالی. اقناع دولت و سیاست‌گذاران کلان در مفید بودن طرح‌های توسعه آموزش عالی. تقویت شهرت دانشگاه‌ها بمنظور ایجاد تصویر ذهنی مثبت در بین اقدار مختلف مردم. اعتباربخشی مدارک تحصیلی اعطا شده از سوی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی با سطح بندی آنها. همراهی اشخاص حقیقی و حقوقی و تسهیل اجرای طرح‌های مختلف در در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی. علاقه و استقبال از طرح‌های پژوهشی در کشور با حمایت از دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی. حمایت از پژوهشگران در کشور و توجه به نتایج پژوهش‌ها و تحقیقات محققین در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و همچنین پارک‌های علم و فناوری. تقویت همزیستی و نوع‌دوستی مسالمت‌آمیز باتوجه به نقش تاثیرگذار دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی.

ج- تقویت بعد «توسعه فرهنگی»: تقویت و توانمندسازی مشارکت دانشگاه با صنعت در جهت کاربردی شدن دروس. مشارکت در سطوح بالا اعضای هیئت علمی در برنامه‌ریزی و تصمیمات اجرایی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی. حاکمیت و هژمونی تفکر جمعی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و فرهنگ سازی در این خصوص. توجه به انتخاب رشته بر بر مبنای توانمندیها و علایق و فرهنگ سازی داخلی در این خصوص. پرهیز نظام آموزش عالی از حرکت‌های قشری و تعصبی برای دستیابی به تغییر در حوزه آموزش و پژوهش. ایجاد سهولت در مشارکت آسانتر ایرانیان در مجامع علمی و بین‌المللی. تلاش برای دستیابی به جایگاه برتر و مرجعیت علمی در سطح بین‌المللی از سوی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی. وجود تفکر و اندیشه مبتنی بر جهانی شدن در بدنه دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی. توجه به بین‌المللی شدن آموزش عالی به صورت یک اولویت در بدنه دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی. استقبال دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی از پیشنهادهای متخصصان و اعضای هیئت علمی در حوزه‌های تحقیقاتی و پژوهشی.

د- تقویت بعد «توسعه سیاسی»: تصویب مقررات و قوانین مشخص و معین شکلی و ساختاری جهت ایجاد و پیشبرد سیستم نوین آموزش عالی. تطابق پیدا کردن قوانین مربوط به بین‌المللی سازی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی با استانداردهای بین‌المللی. تسریع در مشارکت بین‌المللی با دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی در سطح منطقه و جهان. ارتباط دیپلماسی متقابل و حق مرزی و شهروندی با همسایگان و کشورهای دیگر. تلاش برای گسترش صلح بین ملت‌ها و تقویت روابط دیپلماتیک با دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی در سطح منطقه و جهان. تشکیل کمیته سیاستگذاری آموزشی در بدنه حاکمیت کشور برای تدوین سیاست‌های توسعه آموزشی مناسب. عدم سیاسی کاری در ارتباط با دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی در سطح منطقه و جهان. تسهیل در شرایط و زیرساخت‌های قانونی برای تسهیل امور مربوط به دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی. اصلاح و هماهنگ‌سازی قوانین مربوط به بین‌المللی سازی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی.

ه- **تقویت بعد «توسعه فناوری»:** استفاده گسترده از یادگیری الکترونیکی و آموزش از راه دور در آموزش عالی و جذب دانشجویان از نقاط مختلف کشور و جهان. فراهم کردن زیرساختهای لازم برای چندزبانه کردن دانشگاهها و مراکز آموزش عالی. تربیت کارشناسان متخصص و توانمند در امر برنامه ریزی آموزش و توسعه کارکنان در دستگاهها و همچنین در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی. الزام به آموزش زبان انگلیسی به عنوان یکی از ابزارهای مهم در گام نهادن در مسیر توسعه آموزش عالی. تجهیز دانشگاهها به تجهیزات و زیرساختار نوین و مطابق با استانداردهای روز برای سهولت در فرایند یاددهی-یادگیری. ترک کردن روش های کهنه در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی برای هنگام شدن با تغییرات جهانی. احداث شبکه فیبر نوری در در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی برای تقویت زیرساخت تکنولوژیک. وجود امکانات قوی تکنولوژی اطلاعات و تکنولوژی اطلاعات در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی برای هنگام شدن با تغییرات جهانی.

و- **تقویت بعد «توسعه سازمانی»:** داراشدن تفکر سیستمی در واحدهای مختلف اجرایی و عملیاتی و تصمیم گیری دانشگاهها و مراکز آموزش عالی. مقایسه استراتژی فعلی با استراتژی جدید و اعمال تغییرات مورد نیاز در استراتژی کنونی در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی. آشنایی مدیران حوزه آموزش عالی با نیازمندیها و توانمندسازهای لازم برای حرکت به سمت جهانی شدن. اعتقاد و باور مدیران سطوح عالی دستگاهها به آموزش بعنوان سرمایه گذاری مفید برای توسعه آموزش عالی در جهت جهانی شدن. گام برداشتن دانشگاهها و مراکز آموزش عالی در مسیرهای نوین همگام با سایر دانشگاههای معتبر. استفاده از تجربههای ارزشمند دانشگاههای موفق در کشورهای توسعه یافته برای شناخت نقاط قوت، ضعف، فرصتها و تهدیدهای پیش رو. اتخاذ رویکرد مهندسی مجدد در بدنه دانشگاهها و مراکز آموزش عالی. ورود دانشجو بر اساس شایستگی و بدون لحاظ نمودن سهمیههای مختلف، حفظ سرمایههای انسانی و عدم خروج ایشان (فرار مغزها) از کشور با فراهم سازی بستر لازم در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی. ارتباط پررنگ و حضور فعال اساتید در سمینارها و همایشهای بین المللی در کشورهای منطقه و فرامنطقه. توزیع مناسب امکانات آموزشی و رعایت عدالت افقی و عمودی در امر توسعه جغرافیایی آموزش عالی. ایجاد امکانات و فضای متناسب با ساختار بین الملل در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی. تقویت جو سازمانی بین المللی در دستگاهها و همچنین دانشگاهها و مراکز آموزش عالی. تلاش جهت عملیاتی نمودن برنامه ریزی استراتژیک در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی برای تحقق اهداف و چشم انداز.

ز- **تقویت بعد «توسعه آموزشی»:** ایجاد فرصت جذب نخبگان خارجی با تسهیل در شرایط ورود دانشجویان به دانشگاهها و مراکز آموزش عالی داخل کشور. تدوین الگوی برنامه درسی مبتنی بر ویژگیهای جهانی و منطبق بر استانداردهای روز دنیا در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی داخل کشور. بازنگری در سرفصل های آموزشی هر رشته بر مبنای نیازهای کنونی در راستای جهانی شدن و بین المللی شدن آموزش عالی. حرکت دانشگاهها و مراکز آموزش عالی داخل کشور به سمت آموزش دانشگاهی متنوع و امکان ارائه یک درس توسط چند استاد با امکان انتخاب از سوی دانشجو. داشتن برنامه های آموزشی که منعطف باشد و بتوان با روند آموزش های روز دنیا قابل تطبیق باشد. گسترش همکاری بین دانشگاههای داخلی و خارجی برای مراوده بیشتر و سازنده تر. امکان ارتباط بین المللی و برگزاری دوره های ارشد و دکتری مشترک با دانشگاههای معتبر بین المللی. برگزاری کنفرانسها و سمینارهای بین المللی و تشکیل و گسترش انجمن های علمی بین المللی. عدم دخالت ارگانها و سازمان های دولتی غیرمرتبط در سیاستگذاری و تصمیم

گیری های فنی و آموزشی در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی. آزادی علمی دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی و تقویت این مسئله بعنوان یک اصل مهم. حذف دستورالعمل های خشک و غیرضروری در جذب و نگهداری دانشجویان خارجی.

منابع

- جاودانی حمید (۱۳۸۸) جهانی شدن و آموزش عالی، گسست میان نظریه تا کنش: راهبردهایی نوین برای توسعه آموزش عالی ایران، پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی. ۱۵(۳)، ۱۳۱-۱۰۷.
- ذاکرحاجی، غلامرضا. (۱۳۹۳). آموزش عالی در گذار از توسعه پایدار به پسا پایداری، مجموعه مقالات دومین همایش آموزش عالی و توسعه پایدار. تهران: مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی.
- زاهد پاشا، سعید؛ نیازآذری، کیومرث، و تقوایی یزدی، مریم. (۱۴۰۰). واکاوی جهانی شدن آموزش؛ شناسایی ابعاد و وضعیت موجود (مورد مطالعه: دانشگاه های آزاد اسلامی واحد استان مازندران). دوماهنامه علمی- پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، ۱۴ (۴): ۲۰۸-۲۱۹.
- شیرزاد، زینب؛ رجایی پور، سعید، و مهرا، بهروز. (۱۴۰۱). تبیین چالش های آموزش عالی ایران در مواجهه با جهانی شدن (مطالعه ای مبتنی بر پدیدار شناسی). مدیریت و برنامه ریزی در نظام های آموزشی، ۱۵(۱)، ۱۰۵-۱۲۸. doi: ۱۰.۵۲۵۴۷/MPES.۱۵.۱.۱۰۵
- عباسپور، ارکید؛ مرزوقی رحمت الله (۱۳۹۲). ارزیابی تأثیر جهانی شدن بر فرآیند یاددهی - یادگیری در آموزش عالی از دیدگاه اعضای هیأت علمی دانشگاه های شیراز و شهید بهشتی. دوفصلنامه مطالعات برنامه درسی آموزش عالی ۴(۸)، ۴۰-۷.
- عزیزی، نعمت اله (۱۳۷۹). مفهوم کیفیت و نظام های بهبود آن در آموزش و پرورش. فصلنامه تعلیم و تربیت، ۱۶(۱).
- عسگری، یمانه؛ عزیزآبادی فراهانی، فاطمه؛ نوابخش، مهرداد، و صالحی امیری، سیدرضا. (۱۳۹۷). آینده پژوهی سرمایه فرهنگی در خانواده ایرانی به روش مدل سازی، فصلنامه آینده پژوهی مدیریت، ۱۱۲ (۲۹)، ۱۱۸-۱۰۳.
- علی پور، محمد رضا، و عباسی، عفت. (۱۴۰۱). تهدیدها و فرصت های بین المللی شدن و بومی سازی برنامه های درسی در نظام آموزشی ایران در دو دهه اخیر و ارائه راهکارهای پیشنهادی. نوآوری های آموزشی، ۲۱(۱)، ۴۷-۷۰. doi: ۱۰.۲۲۰۳۴/jei.۲۰۲۱.۲۲۸۵۰۸.۱۴۶۵

Bound, J., Braga, B., Khanna, G., & Turner, S. (2021). The globalization of postsecondary education: The role of international students in the US higher education system. *Journal of Economic Perspectives*, 35(1), 163-184.

Musiał, K. (2023). Internationalization as myth, ceremony and doxa in higher education. The case of the Nordic countries between centre and periphery. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 1-17.

Sart, G. (2022). Impact of Higher Education and Globalization on Sustainable Development in the New EU Member States. *Sustainability*, 14(19), 11916.

Tight, M. (2022). Internationalisation of higher education beyond the West: challenges and opportunities—the research evidence. *Educational Research and Evaluation*, 27(3-4), 239-259.

Xi, Y., & Li, C. (2023). Envisioning and Exploring Future Transnational Higher Education and Management Models: The Transformation of Higher Education in the UACC World. In *Handbook of Research on Developments and Future Trends in Transnational Higher Education* (pp. 397-424). IGI Global.